

DORIS

FILMHANDLEDNING **REP**

av Lisa Lindén på uppdrag av Doris styrelse

Doris

Initiativet till Doris nätverk togs 1999 av filmarbetare som tröttnat på den ojämsställda filmbranschen. 2003 skapades Dorismanifestet där man gick från ord till handling. I manifestet ställdes kraven att manus ska vara skrivet av en kvinna; kvinnor på alla A-funktioner (konstnärligt bestämmande); minst en kvinna i huvudrollen och att originalmusiken ska vara komponerad av en kvinna. Under 2004, 2005 och 2006 genomförde Doris tre manustävlingar till vilka över sjuhundra manus kom in från kvinnor som kände sig manade att skriva under Dorismanifestet. Av de vinnande manusen har fem Dorisfilmer producerats och spelats in. Under 2008 spelas ytterligare två filmer in. Målsättningen är sätta samman alla sju filmer till en långfilm.

Filmhandledningar & kön

Svenska Filminstitutet har gjort filmhandledningar till många filmer som användas i skolan. Ett tema på deras hemsida om filmhandledningar heter På tjejernas villkor. Där står det att tjejjers frånvaro från bioduken delvis kan bero på att de inte syns lika mycket på gator och torg som killar. Texten lutar sig mot begreppet ”bedroom culture”, vilket betyder att tjejer förbereder sig för sitt vuxna liv i den privata sfären, och därför inte är lika aktiva i det offentliga rummet.¹

Visst är det så att tjejer och kvinnor i historien och framför allt under borgerligt 1700- tal, kopplas till den privata sfären, men vi i Doris tror inte att det är därför som tjejer inte syns lika mycket inom filmens värld. Varför inte i så fall göra mängder av filmer om de rum där tjejer/kvinnor vill och ibland tvingas vara, om det nu skulle förhålla sig så?

---

¹ www.sfi.se/filmiskolan 08-06-04

Nej, att tjejer/kvinnor har saknats och delvis fortfarande saknas på film och bakom kameran i produktionen, beror lika mycket på att det precis som i samhället i övrigt finns en manlig norm inom filmbranschen. Män släpps lättare fram och mannen ses som representant för människan. Det kvinnor gör och där de deltar värderas ofta lägre.

2005 gav Svenska Filminstitutet och Myndigheten för skolutveckling dock ut boken Först såg vi en film. Boken är ett kollage av teorier och tankar kring jämställdhetsarbete i skolan och på förskolan. Boken är användbar med konkreta tips och exempel från pedagoger och inte minst från elever själva. I Först såg vi en film problematiseras genus och jämställdhet också på ett tydligt vis.²

Bakgrund och syfte med Doris filmhandledningar – Doris i skolan

Hösten 2007 sökte och fick Doris medel från Västra Götalandsregionen för att initiera en diskussion i skolan om kön och genus och dess betydelse för film. Genom tidigare filmvisningar och tillfällen där Doris medverkat, har vi märkt att det funnits en efterfrågan efter material och tillfällen för att diskutera och på djupet analysera film utifrån genus/kön och jämställdhetsperspektiv. Och med dessa filmhandledningar påbörjar vi en sådan diskussion.

När det gäller barn och ungdom och skolan vill vi att både tjejer och killar ska kunna relatera till och tänka sig att kunna göra alla arbeten som finns bakom kameran. Både tjejer och killar ska kunna ha filmarbetare som förebilder genom en jämnare könsfördelning inom alla typer av yrkeskategorier. Vi vill vara med och skapa ett filmklimat där det varken finns direkt eller indirekt diskriminering i en filmproduktion. En målsättning kring Doris filmer när det gäller en yngre publik är att ifrågasätta normen med ett manligt, handlande subjekt. Genom att det är kvinnor, tjejer och tanter som tar plats i filmerna vill vi visa att de kan vara handlande subjekt som omgivningen i sin tur får reagera på. På så vis visar vi att flickor, tjejer, kvinnor och tanter kan hantera ett vapen, backa

---

² Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

med släp, slåss med svärd, råna en bank, upptäcka sin sexualitet tillsammans med sin kompis, arbeta som poliser, säga ifrån, älska en annan kvinna, rapa och hoppa som en groda och mycket mer. Vi visar att pojkar, killar, män och farbröder kan vara trötta på att leka med svärd, vara ömma mot varandra eller bli överkörda om de trakasserar sin partner. Vi vill lära små pojkar och större killar att även kunna identifiera sig med flickor och tjejer på film. I och med att det är vanligt med manus skrivna av män i filmbranschen så bryter Doris även där ny mark.

Vi visar att det går att göra alldeles ypperlig film med kvinnor både bakom och framför kameran. Något som filmbranschen länge indirekt inte ansett skulle gå.

Samtalets form

I filmhandledningarna finns det många olika frågeställningar, vilket gör att du som pedagog antingen kan välja ut frågor eller teman som passar just din grupp eller klass, eller så kan du tillsammans med eleverna gå igenom hela handledningen.

Under arbetet med filmerna och filmhandledningarna kan det finnas fördelar med att dela upp klassen i mindre grupper. Det är viktigt att skapa ett tryggt klimat där alla elever vågar uttrycka sig och fundera öppet. Det finns också tips på grupparbeten eller rollspel där det också kan vara bra med mindre grupper. De flesta frågor börjar med en ”neutral” fråga om filmen och hur karaktärerna i filmen upplever eller handlar i olika situationer. Eleven behöver därför inte, om den inte vill, tala utifrån sig själv, utan det är filmen som fungerar som utgångspunkt.

När det gäller en upplevelse av en film finns det inga rätt eller fel, alla tankar och associationer som väcks är viktiga. Om diskussioner dock tenderar att gå för långt ifrån frågeområdena kan eleven få kompletterade skrivuppgifter som de kan arbeta med på egen hand.

Nu kan samtalet börja!

Rep

Regi: Maria Eng

Manus Ebba Berg

Producenter Karolina Lindblad och Ann-Sofie Wickberg

Rekommenderad från 12 år

Tid: 5 minuter

Handling

Två flickor i tio-års åldern kommer gående på en landsväg. De öppnar dörren och går in i en byggnad som kan vara Folkets hus. I biljettluckan sitter en kvinna som ser trött men glad ut när tjejerna kommer. Där finns också en annan kvinna som skurar golvet och som ser mindre glad ut. Tjejerna går förbi kvinnorna, in i salen. De går fram till den uppbyggda scenen. Från taket hänger två rep, likt de i gymnastiksalar. Den ena flickan börjar klättra upp för repet

medan den andra flickan övar steppsteg. Musikens och steppljudens intensitet ökar. Kameran zoomar in flickans ansikte när hon klättrar på repet, sedan filmas hennes ben och lår. Hon glider sedan sakta ner. Flickan som klättrat tittar på kompiserna och uppmuntrar dem med sin blick också henne att försöka. De klättrar båda två upp för varsitt rep, bredvid varandra. Vi ser deras händer som håller hårt om repet och deras kroppar som starkt häver sig upp tills de släpper taget och glider ner för repet. Sedan ligger de bredvid varandra på scengolvet, glada och avslappnade. De mår bra. Rep innehåller inga repliker.

Upplevelser av Rep

Det kan vara lurigt att göra en film om barn och ungdomars sexualitet på grund av att det kräver stor varsamhet och respekt. I Rep har regissören valt att vara subtil i formspråket, även om det i manus tydligt framgår att filmen handlar om upptäckten av sin egen sexualitet. När filmen har visats i olika sammanhang har det rått delade meningar om vad filmen handlar om. Vilket betyder att den kan tolkas och läsas på flera nivåer.

Eftersom sexualitet kan vara ett ämne som det kan kännas svårt att tala om i grupp så kan du som pedagog fundera på om det finns fördelar med att dela upp klassen i en tjejgrupp och en killgrupp. Eller att dela upp i mindre könsblandade grupper. Det viktiga är att skapa ett tryggt klimat i gruppen som ska samtala om filmen.

- Vad handlar Rep om?
- På vilket sätt förstår du vad tjejerna vill och hur de mår – även om det inte finns repliker i filmen?
- På vilket sätt påverkar ljudet och musiken din upplevelse av filmen?
- På vilket sätt påverkar inzoomningar och filmklipp din upplevelse av filmens handling?

Bildspråk

Filmens bildspråk och de valda kameravinklarna med många närbilder och ljudens intensitet hjälper till för att tittaren ska ana att det handlar om sexuell njutning i filmen. Samtidigt har regissören och fotografen valt att inte

objektifiera tjejerna på filmen.¹ Att det varit viktigt att de varit subjekt och att känslan utgår ifrån flickornas lekfullhet och lust på deras villkor.

- Hur ser man på tjejerna i filmen att de mår bra?
- Klipp ut bilder och artiklar på människor från tidningar. Tänk på hur människor står, går eller sitter. Hur deras ögon ser ut, om de är glada eller ledsna? Fundera på om det finns någon skillnad på bilder av killar och män mot tjejer och kvinnor?
- Hur kan man se på en person på en bild om den verkar må bra eller inte? Ser de osäkra eller självsäkra ut?

Ett eget rum

Filmen utspelar sig i ett rum där det verkar som tjejerna känner sig hemma och ofta brukar vara. Enligt en västerländsk tradition har kvinnor varit förpassade till vad man brukar kalla det privata rummet, eller den privata sfären i vår historia. Vi behöver bara gå tillbaka hundra år så hade kvinnor inte samma medborgerliga rättigheter och ”finare klassernas kvinnor” kunde inte heller vistas i offentliga rum utan olika slags ”förkläden” eller sällskap. Kvinnor från arbetarklassen har däremot (tvingats) rört sig över större delar av en stad för att kunna jobba, men de har redan av sin klasstillhörighet definierats som sämre.

- Finns det tillfällen även idag där människor verkar reagera om en tjej eller kvinna inte har med sig någon som sällskap eller ”förkläde”? Gäller samma sak för killar? I vilka sammanhang skulle det kunna vara i så fall?
- Om du fick bestämma, hur skulle ditt favoritrum se ut? Vad skulle man kunna göra i det? Skulle det finnas speciella regler för de som var i ditt rum?

Tankar på egna rum associerar också till Virginia Woolfs feministiska klassiker Ett eget rum som utkom 1929 i England. I den skriver hon om att kvinnor,

---

1. Med objektifiera menas att en människa mer fungerar som någonting som är till för någon annan. Inte för sin egen skull med egen röst och vilja. Det syns ofta i reklam där en människa får symbolisera lust och lockelse för ett yttre öga.

precis som män, behöver en egen försörjning, plats och ett eget rum för att kunna arbeta och studera. Den sanningen gäller fortfarande och är inte minst aktuell för både flickor och pojkar som lever trångbott i Sverige idag. Så rummets betydelse, antingen som instängande eller som en frihet, är och har varit viktiga i kvinnorörelsen och inom feminismens historia.

När tjejerna i filmen kommer in genom dörren så går de självklart in. Det verkar som de har varit där många gånger förut och att de vet att de får vara där. I filmen befolkas rummen av fyra kvinnor. Det finns inga pojkar eller män med någonstans. På så vis kan man tänka sig att filmen visar upp ett kvinnorum där kvinnor, i det här fallet tjejer, känner sig avslappnade och kan vara sig själva. De kan med lekfullhet upptäcka en bit av sin sexualitet, på egna villkor. I filmen verkar de som att tjejerna känner sig både trygga och glada i den här speciella miljön.

- Tänkte du på att det bara var tjejer, kvinnor i filmen?
- Kommer du ihåg några speciella platser som du gillade att gå till när du var yngre, där du kände dig extra glad och kände att du kunde vara dig själv?
- Hur är det på din skola, fritids eller där du bor, finns det områden, ställen där du hellre vill vara på än andra?
- Finns det någon lokal som den i filmen där du bor?

Att utforska för sin egen skull

På film är det inte så vanligt att skildra unga människors upptäckt av sin sexualitet på det här sättet som görs i Rep. Ofta kan sexualitet och njutning på film vara förknippat med någonting komplicerat och skuldbelagt för tjejer. Det som är okej för killar är inte alltid det för tjejer.

- Om ni tidigare har sett unga tjejer som upptäcker sin sexualitet på film, hur har det skildrats då?
- Varför tror du att det uppfattas som lättare att skildra pojkar än flickor som upptäcker sin sexualitet?

Onani & sexuell njutning

Någon gång under barndomen eller ungdomen brukar vi människor upptäcka att det känns skönt om vi rör vid våra könsorgan. Hur gamla vi är när det inträffar är olika. En del kan upptäcka det i fem- sex årsåldern, medan det för andra kanske dröjer flera år. Som barn kanske man inte heller har ord för att förklara den känslan. Och det behövs kanske inte heller förklaras, eftersom det är en privat upptäckt och bara något som rör en själv.

Kanske provar man på att utforska det tillsammans med någon kompis, som tjejerna i filmen eller så upptäcker man det på egen hand. Andra kanske utforskar det som vuxen, ensam eller tillsammans med någon partner. Hur man gör är väldigt olika. Det kan ske med handen, i duschen, kanske när man cyklar eller varför inte genom ett rep.

- Tror du att det är första gången som tjejerna ”upptäcker sin sexualitet” när de klättrar upp och ner för repet?
- Tänk efter för dig själv om du minns första gången som du själv upptäckte din kropp och att den kunde ge dig njutning.

Att tala med kompisar om...

I filmen klättrar den ena tjejen upp för repet och uppmuntrar sedan med blickar och kroppsspråk sin kompis att prova och göra likadant. Det blir en upplevelse de delar tillsammans. Efteråt ligger de på golvet och skrattar tillsammans. Det ser ut som de mår bra och känner sig trygga tillsammans och med det de har upplevt.

- Tror du att tjejerna i filmen berättar för andra kompisar vad de varit med om?
- Tror du att det är vanligt att tjejer talar med kompisar om att de onanerar eller hur de gör det? Varför tror du att det är så?
- Tror du att det är vanligt att killar talar med kompisar om att de onanerar och hur de gör det? Varför tror du att det är så?

Din skolas film om sexualitet

Tänk dig att skolan fick i uppdrag att göra en spelfilm (ingen reportagefilm eller dokumentärfilm) som kunde användas på sexualundervisningen i skolan. Den skulle vara några minuter lång och bland annat ta upp unga människors tankar kring sexualitet, integritet och upplysning. Hur skulle du göra om det var du som skulle regissera den?

- Vem skulle filmen handla om?
- Hur skulle upplevelserna beskrivas och berättas?
- Vem/vilka skulle vara i centrum?
- Vad skulle karaktärerna säga?
- Skulle det vara en skillnad i hur killarna och tjejerna beskrivs?
- Vem skulle få spela rollerna? Elever? Skådespelare? Vuxna eller ungdomar?
- Hur skulle man kunna arbeta med att visa sexualitet genom gestaltning utan att objektifiera de som är med på bilden?

Produktionsfakta:

Skådespelare: Julia Havrell, Kimberly Akvidson,

Carina Karvanen, Maria Fahl Vikander

Manus: Ebba Berg

Regi: Maria Eng

Producenter: Karolina Lindblad, Ann-Sofie Wickberg

Honung Kreativ Produktion

Musik: Iris Kjaernested, Surrender Dorothy/Jenny Lundin.

Foto: Ragna Jorming

Scenograf: Monika Magnusson

Ljud: Sarah Jansson Patient

Klippning: Kristina Meiton

Mask: Ingela Karlsson

Kostym: Kerstin Halvorsson

Filmen är inspelad 2007

Av: Lisa Lindén

Fil. Mag genusvetenskap, medlem i Doris styrelse

Formgivning Joakim Jalin

Tack till:

Västra Götalands regionen, Kulturnämnden

Jens Lanestrand, filmkonsulent, Västra Götalands regionen

Karolina Westling, adjunkt i filmvetenskap, Göteborgs universitet

Marika Jalin, pedagog, Övre Fontinskolan i Kungälv

Doris styrelse: Astrid Askberger, Gunilla Burstedt, Anna Eriksson, Bitte

Havstad, Annika Hellström, Silva Hildbrand, Aase Högfeldt, Lis Svensson och

Ingrid Thornell

Kontakt:

www.dorisfilm.se

lisa.linden@telia.com

www.sfi.se/filmiskolan

Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

DORIS **MANIFESTET**

- Manus ska vara skrivna av kvinnor
- Filmerna ska ha minst en kvinnlig huvudroll
- Alla beslutsfattande A-funktioner ska besättas av kvinnor
- Originalmusiken ska komponeras av kvinnor

Box 7098
402 32 Göteborg
www.dorisfilm.se